

Arkivsak

26/04389-1

Sakshandsamar

Mette Daapan

Saksgang

Fylkeskommunalt eldreråd

Telemark ungdomsråd

Fylkeskommunalt råd for personer med
funksjonsnedsettelse

Hovedutvalg for samferdsel

Hovedutvalg for næring, industri og
klima

Hovedutvalg for utdanning, folkehelse
og tannhelse

Hovedutvalg for kultur, reiseliv og

frivillighet

Fylkesutvalg

Fylkestinget

Møtedato

14.04.2026

14.04.2026

16.04.2026

21.04.2026

22.04.2026

22.04.2026

23.04.2026

29.04.2026

06.05.2026

Resultater frå Folkehelseundersøkinga 2025

Innstilling frå fylkesdirektøren

Saka blir teken til orientering

Bakgrunn og saksgang

Telemark fylkeskommune gjennomførte hausten 2025 Folkehelseundersøkinga i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI) og kommunane i Telemark. Undersøkinga vart send digitalt til 57 500 tilfeldig utvalde personar over 18 år. Totalt samtykte 24 500 personar, noko som gir ein svarprosent på 43 prosent. Dette er mykje høgare enn venta, då målet var 30 prosent basert på svarprosenten i andre fylke.

Resultata frå undersøkinga blir brukte i fylkeskommunens og kommunanes lovpålagde oversiktsarbeid etter folkehelselova, og blir brukte som kunnskapsgrunnlag for planlegging, prioritering og utvikling av tenester og tiltak. Resultata blir presenterte på fylkes- og kommunenivå, og dessutan for levekårssoner internt i dei ti største kommunane.

Saka skal opp i alle medvirkningsråd og hovedutval. Fylkesutval gir innstilling til fylkestinget som gjer vedtak i saka.

Saksopplysningar

Resultata frå undersøkinga er relevante for mange av ansvarsområda frå fylkeskommunen utover folkehelse, slik som utdanning, samferdsel, tannhelse, kultur, plan, by- og nærmiljøutvikling osb.

Resultata frå folkehelseundersøkinga i Telemark blir presenterte i form av fire ressursar;

- Nettsider som beskriv resultata for Telemark overordna med fordeling etter alder, kjønn og utdanning.
- Eit analysebrett som viser resultat per kommune.
- Eit analysebrett som viser resultat per levekårssone i dei ti største kommunane.
- Ein resultatrapport frå Folkehelseinstituttet som viser framgangsmåte og går i djupna på utvalde resultat.

Alle ressursane finst på: www.telemarkfylke.no/folkehelseundersokelsen2025

Resultata viser at det er godt å bu og leve i Telemark. Dei aller fleste rapporterer om høg grad av trivsel, tilhørsele og god livskvalitet. Samtidig er det store sosiale forskjellar i helse og levevanar, og andelen som svarer at det er vanskeleg å få pengane til å strekke til i det daglege har auka mykje frå 2021 til 2025. Vaksne mellom 30 og 50 år framstår som ei ekstra sårbar gruppe.

Levevanar

Frå 2021 til 2025 har det vore ein nedgang i både daglegrøyking og alkoholbruk i fylket. For kosthald er det ikkje like positiv utvikling – ein høgare del drikk regelmessig sukkerhaldig drikke, og inntaket av frukt, bær, grønsaker og fisk går ned. Det er likevel store sosiale forskjellar i levevanar og helse. Personar med grunnskule som høgaste utdanningsnivå har langt større helseutfordringar og dårlegare levevanar enn personar med høgare utdanning. Det er eit gjennomgåande trekk i undersøkinga. Forskjellar i økonomi og utdanningsbakgrunn kan knytast til store forskjellar i helse og faktorar som påverkar helsa. På nokre område har dei sosiale forskjellane i helse og levevanar auka frå 2021 til 2025, til dømes når det gjeld einsemd. På andre område har dei vorte mindre.

Økonomiske vanskar

Frå 2021 til 2025 er det ein langt høgare del telemarkingar som svarer at dei har økonomiske vanskar. Medan 19 % svarte at det var vanskeleg å få pengane til å strekke til i det daglege i 2021, svarer heile 25 % dette i 2025. Andelen med økonomiske vanskar er høgast i dei yngste aldersgruppene. Blant dei under 50 år svarer omtrent 4 av 10 at dei har økonomiske vanskar.

Unge vaksne står fram som ei sårbar gruppe

Unge vaksne verkar generelt som ei meir sårbar gruppe. Dei rapporterer oftare om psykiske plager, negative kjensler, einsemd og opplever lågare trivsel og tryggleik i nærmiljøet enn eldre aldersgrupper. På nokre område svarer unge vaksne, særleg i alderen 30-50 år, meir negativt i

2025 enn dei gjorde i 2021. Dette gjeld til dømes tilgang på sosial støtte, opplevd einsemd og kor ofte dei er saman med venner.

Små forskjellar mellom kommunane, større internt i kommunane

Det er relativt små forskjellar mellom kommunane i korleis folk svarer på spørsmål om helse og livskvalitet. Forskjellane mellom kommunane er større når det gjeld spørsmål om tilgjengelegheit til ulike tilbod i nærområdet. For første gong finst det resultat for levekårssoner internt i dei ti største kommunane. Her er forskjellane større enn mellom kommunane.

Resultata er samanfatta i 6 hovudfunn:

- Høg livskvalitet
- Gode nærmiljøkvalitetar
- Nedgang i bruk av tobakk og alkohol
- Store sosiale forskjellar i helse og levevanar
- Auke i del med økonomiske vanskar
- Unge vaksne framstår som ei sårbar gruppe

Økonomiske, administrative og juridiske konsekvensar

Folkehelseundersøkinga er samfinansiert mellom Folkehelseinstituttet, Telemark fylkeskommune og Vestfold fylkeskommune¹. Folkehelseinstituttet har vore dataansvarleg og stod for datainnsamlinga, medan fylkeskommunen har bidrege til lokal og regional forankring, og har behandla dataa i etterkant av undersøkinga.

Dei økonomiske kostnadene blir dekte innanfor Sektor Utdanning, folkehelse og tannhelse sitt vedtekne budsjett og gir ingen andre økonomiske konsekvensar.

Oppfølging av undersøkinga er ein del av pliktene frå fylkeskommunen etter Folkehelseloven, som krev oversikt over helsetilstand og påverknadsfaktorar.

Konsekvensar for fylkets klimamål og FN's bærekraftsmål

Undersøkinga i seg sjølv får ikkje konsekvensar for klimamålet i fylket, men er med på å danne eit kunnskapsgrunnlag. Tema i folkehelseundersøkinga berører fleire av FN's berekraftsmål, særleg:

- **Mål 3: God helse og livskvalitet** (psykisk helse, levevanar, sosial støtte og einsemd)
- **Mål 4: God utdanning**

¹ Vestfold fylkeskommune gjennomførte undersøkinga på same tidspunkt som Telemark. For å redusere kostnader samarbeidde Telemark fylkeskommune med Vestfold fylkeskommune om spørjeskjema og gjennomføring av undersøkinga.

- **Mål 10: Mindre ulikskap** (økonomiske vanskar, sosial ulikskap)
- **Mål 11: Berekraftige byar og lokalsamfunn** (tilgang til nærmiljøkvalitetar, friluftsområde og mobilitet)

Fylkesdirektørens vurdering

Fylkesdirektøren vurderer Folkehelseundersøkelsen 2025 som eit svært viktig kunnskapsgrunnlag på mange fagområde. Til dømes tek Bystrategi Grenland i bruk resultata for tryggleik i nærområdet, fornøgdheit med kollektivtilbodet og omfanget av støy i ulike levekårsområde i Skien og Porsgrunn.

Overordna viser resultata tydeleg at befolkninga i Telemark i stor grad trivst og opplever god tilgang til natur og nærmiljøkvalitetar. Samtidig peikar undersøkinga på utfordringar som krev strategisk og tverrsektorielt oppfølgingsarbeid. Resultata av undersøkinga gir viktig informasjon som ikkje finst i register eller via andre kjelder, og dessutan kunnskap om sosial ulikskap i helse og helsevanar på regionalt og lokalt nivå. At fylkeskommunen samordnar arbeidet med å skaffe denne typen data og tilgjengeleggjer det for kommunane er ein del av den regionale samfunnsutviklarrolla fylkeskommunen har.

Arbeidet frå fylkeskommunen vidare handlar no om å formidle resultata frå undersøkinga, samt å støtte kommunar og andre aktørar i å ta resultata i bruk for å utforme treffsikre tiltak og oppfølging lokalt og regionalt.